

СТРУКТУРА, ОРГАНИЗАЦИЯ И ФУНКЦИИ НА ПРОКУРАТУРАТА В РЕПУБЛИКА ЛИТВА

Робертас Длугаускас³⁵

Правна уредба на дейността на прокуратурата

Новият Наказателно-процесуален кодекс беше приет през месец март 2002 г. и влезе в сила на 1 май 2003 г. Той замени действащия дотогава Наказателно-процесуален кодекс, който беше многократно изменян, след като Литва възстанови своята независимост.

През месец май 2003 г. влезе в сила и нов Наказателен кодекс.

Реформата в наказателното правосъдие е свързана с конституционния статус на прокурорите. През месец март 2003 г. литовският парламент прие нов текст на член 118 от Конституцията. В резултат от тази промяна беше утвърден конституционният статус на прокуратурата като независима институция.

Същевременно статусът на прокуратурата беше приведен в съответствие с разпоредбите в Препоръка R (2000) 19 на Съвета на Европа. Бяха създадени необходимите условия за приложението на новия Наказателно-процесуален кодекс и беше гарантирана независимостта на главния прокурор.

В съответствие с разпоредбите в литовската Конституция през 2003 г. беше приет и новият Закон за прокуратурата, който определя статуса и функциите на прокуратурата, контрола върху нейната дейност, обхвата на нейните правомощия, правата и задълженията на прокурорите, службата в прокуратурата, условията за преминаване на друга длъжност, отговорността на прокурорите, социалните гаранции, използването на лични средства за защита и т.н.

Основните правни инструменти, свързани с дейността на прокуратурата, са *acquis communautaire* на Европейския съюз, Наказателният кодекс, Наказателно-процесуалният кодекс, Гражданският кодекс, Гражданско-процесуалният кодекс, Административно-процесуалният кодекс и Трудовият кодекс.

Статус на прокуратурата

Понастоящем, след промените в Конституцията, прокуратурата е напълно независима институция, която не е част нито от изпълнителната, нито от съдебната власт.

В съответствие със статуса на прокуратурата на независима институция, Законът за прокуратурата предвижда, че прокурорите се подчиняват само на Конституцията и на закона и са длъжни да изпълняват своите задължения, съблюдавайки личните права и свободи и зачитайки презумпцията за

³⁵ Робертас Длугаускас е заместник-старши прокурор в Отдела по обучение и методология на Главната прокуратура на Литва. Притежава магистърска степен по право от юридическия факултет на университета във Вилнюс. Бил е съдия в Трети районен съд на Вилнюс, директор на Литовския център за съдебна подготовка и главен районен прокурор на Каунас.

Статус на прокуратурата

невинност. Това важи също така и за всички задължения на прокурора, които не са изрично определени изрично в закона.

Прокуратурата е деполитизирана. Прокурорите нямат право да бъдат избирани или назначавани на други длъжности, нито да работят в други институции, предприятия или организации, с изключение на извършването на научноизследователска или творческа дейност. Прокурорът няма право да получава друго възнаграждение, освен възнаграждението му като прокурор, възнаграждение за преподавателска и научноизследователска дейност, както и възнаграждения за участия в работни групи по подготовката на нормативни актове, когато това е извън преките му служебни задължения.

Според чл. 4 на Закона за прокуратурата главният прокурор на Република Литва се отчита за своята дейност пред президента на Републиката и пред Сейма (парламента) на Република Литва. Сеймът определя приоритетите в дейността на прокуратурата и упражнява парламентарен контрол върху изпълнението на тези дейности. Процесуалните действия на прокурора се контролират от висшестоящия прокурор и от съда. Висшестоящият прокурор има право да отменя незаконосъобразните актове на подчинените му прокурори. Икономическите и финансовите дейности на Главната прокуратура и териториалните прокуратури се контролират от главния прокурор и от другите упълномощени за това държавни органи. Главният прокурор трябва да представя информация за дейността на прокуратурата пред правителството и пред обществеността на Литва.

Структура на прокуратурата

Прокуратурата се състои от Главна прокуратура и териториални прокуратури. Териториалните прокуратури включват 5 окръжни и 51 районни прокуратури. Териториалната юрисдикция на прокуратурите е в съответствие с юрисдикцията на съдилищата. Прокуратурата включва прокурори, държавни служители и други служители.

Структура на прокуратурата

В Главна прокуратура има една дирекция и множество отдели. Тя се оглавява от главния прокурор, който се подпомага в своята дейност от заместници. Дирекцията и отделите в Главната прокуратура се оглавяват от ръководители.

Към Главната прокуратура е създаден консултативен съвет. Той се председателства от главния прокурор, а негови членове са още заместник-главните прокурори и ръководителите на окръжните прокуратури. По решение на главния прокурор членове на съвета могат да бъдат и други прокурори. Съдии и ръководители на правоохранителни и други държавни органи също могат да бъдат канени на заседанията на съвета.

Главният прокурор има право да създава, преобразува и териториалните прокуратури, определя техния статус, структура и териториална компетентност, съобразявайки се с териториалната юрисдикция на съответните съдилища. Териториалните прокуратури се оглавяват от ръководители.

В различните прокуратури работят общо 897 прокурори, а общият брой на служителите в Главната прокуратура и териториалните прокуратури е 1589 души. Литва има население от 3 милиона и половина души, така че на около 4 хиляди души население има по един прокурор.

Прокуратурата е държавна институция, изпълняваща функциите, определени в Конституцията на Литва, Закона за прокуратурата и други закони. Прокуратурата следи за законността и подпомага правораздавателната дейност на съдилищата в съответствие с процедурите, определени в закона.

Прокуратурата в Литва организира и ръководи досъдебното разследване, извършва цялото разследване или отделни следствени действия, упражнява контрол върху дейността на разследващите органи, повдига и поддържа обвинението от името на държавата, упражнява надзор върху привеждането на присъдите в изпълнение и изтърпяването на наложените наказания,

координира действията на разследващите органи, защитава обществения интерес, разглежда жалби от граждани в рамките на своите правомощия, участва в законодателния процес и изпълнява други функции, определени в закона.

Съотношение между съдебната система и прокуратурата

Структурата на прокуратурата в Литва следва тази на съдилищата. Съдебната система включва Върховен съд, Апелативен съд, 5 окръжни съдилища и 55 районни съдилища, както и Върховен административен съд и окръжни административни съдилища. Извън системата на съдебната власт остава Конституционният съд.